

OQITIWSHILAR TÁLIM PROCESSLERINDE PEDAGOGIKALIQ METODIKALIQ USILLARDAN PAYDALANIWDIŇ ZAMANAGÓY USILLARI

Turemuratova Aziza Begibaevna

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti assistenti.

Azizaturemuratova85@gmail.com

Bazarbaev Dauletyar Tashkentbaevich

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti studenti.

Jalgasov Oralbay Kalbay uli

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti studenti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15232150>

Annotatsiya. *Bul izertlew házirgi kungan kelip bilimlendiriw tarawında qollanilatugın pedagogikalıq programmalarǵa tiykarlangan metodlardan paydalanıw hám oqıtıwshılardıń pedagogikalıq sheberligin asırıw boyınsha maǵlıwmatlar keltirip ótıledi. Izertlewler dawamında pedagogikalıq metodlardan paydalanıwdıń innovciyalıq texnologiyalarǵa tiykarlanganlıǵı hám oqıtıwshılardıǵa bul tálim usılınıń qolay tárepleri haqqında ayıp ótilgen. Sonıń menen birge, oqıtıwshılardıń pedagogikalıq sheberligin asırıwshı zamanagóy pánge tiyisli metodlardı islep shıǵıw boyınsha usınıslar berip barıladi.*

Gilt sózler: *Pedagogikalıq metodlar, tálim, pedagogikalıq uqıp, tálimdiń programması, tálim reformalari, pedagogikalıq izertlewler.*

O'QITUVCHILAR TA'LIM JARAYONLARIDA PEDOGOGIK METODIK USULLARDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Annotatsiya. *Ushbu tadqiqot hozirgi kungan kelib ta'lim sohasida qo'llaniladigan pedagogik dasturlarga asoslangan metodlardan foydalanish va o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish bo'yicha ma'lumotlar keltirib o'tiladi. Tadqiqotlar davomida pedagogik metodlardan foydalanishning innovatsion texnologiyalarga asoslanganligi va o'qituvchilarga bu ta'lim usulining qulay taraflari haqida aytib o'tilgan. Shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshiruvchi zamonaviy fanga doir metodlarni ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar berib boriladi.*

Kalit so'zlar: *Pedagogik metodlar, ta'lim, pedagogik mahorat, ta'limning dasturi, ta'lim reformalari, pedagogik tadqiqotlar.*

MODERN METHODS OF USING PEDAGOGICAL METHODS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF TEACHERS

Abstract. *This study provides information on the use of methods based on pedagogical programs currently used in education and on improving the pedagogical skills of teachers. During the research, the use of pedagogical methods based on innovative technologies and the advantages of this educational method for teachers were discussed. Also, recommendations are made on the development of modern scientific methods that improve the pedagogical skills of teachers.*

Keywords: *Pedagogical methods, education, pedagogical skills, educational program, educational reforms, pedagogical research.*

KIRISIW

Bilimlendiriw procesinde interaktiv metodlar, innovatsiyalıq texnologiyalar, pedagogikalıq hám málimleme texnologiyaların oqıw procesinde qollanıwǵa bolǵan qızıǵıwshılıq, itibar kúnnen-kúnge kúsheyip barmaqta, bunday bolıwınıń sebeplerinen biri, usı waqıtqa shekem dástúriy bilim beriwde studentlerdi tek tayar bilimlerdi ielewge úyretilgen bolsa, zamanagóy texnologiyalarda bolsa, olardı iyelep atırǵan bilimlerdi ózleri izlep tabıwlarına, óz betinshe úyrenip talqılawlarına, hátteki juwmaqlardı ózleri keltirip shıǵarıwlarına úyretedi.

Pedagog bul processke shaxstıń rawajlanıwı, qalıplesiwı, bilim alıw hám tárbiyalanıwına sharayat jaratadı hám sonıń menen bir qatarda basqarıwshılıq, baǵdarlawshılıq funkciyasın atqaradı. Bilimlendiriw procesinde student tiykarǵı figuraǵa aylanadı. Ózbekstan Respublikası Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoevniń atap ótkenindey: "Hámmemiz jaqsı bilemiz, búgingi dáwir joqarı texnologiyalar, innovatsiyalar zamanı. Dúnyadaǵı rawajlanǵan mámleketler óz aldına tek ǵana kóplep ónimler islep shıǵarıw hám olardı bazarǵa shıǵarıwdı emes, al tereń bilim hám ilimiy jetiskenliklerge tiykarlanǵan innovatsiyalıq ekonomikaǵa ótiw wazıypasın qoymaqta. Yaǵnıy, óz ekonomikasın bar tábiyǵıy resurslardı jumsaw esabınan emes, innovatsiyalıq ónimler jaratıw, ózlestiriw hám aldınǵı texnologiyalardı islep shıǵarıwǵa engiziw arqalı rawajlandırıw rawajlanıwdıń tiykarǵı faktorına aylanbaqta. Pedagogikalıq izertlewler nátiyjelerin talqılaw oqıwshılardıń shaxsın sociallastırıw hám tárbiyalaw (toparda islew, birge islesiw, jetekshilik qábiletin rawajlandırıw) sıyaqlı bir qatar pedagogikalıq mashqalalardı sheshiw ushın jámáátlik iskerlik imkaniyatları haqqında aytıwǵa múmkinshilik beredi.

Kollaboratsiyalıq kónlikpelerdi qalıplestiriw menen bir qatarda oqıwshılardıń kognitivlik qızıǵıwshılıǵı, belsendiligi, erkinligi, shaxstıń jámáátlik, kommunikativlik pazıyletlerin, oqıwǵa juwapkershilikli qatnasın rawajlandırıw tiykarǵı wazıypalarǵa aylanadı. Birgeliktegi (kolloborativ) bilimlendiriwdiń joqarıdaǵı xarakteristikaları birgeliktegi kóp vektorlı bilimlendiriw baǵdarlarında úlken tárbiyalıq potencialǵa iye degen juwmaqqa keliwge imkaniyat

beredi. Oqıw procesinde pedagogikalıq birge islesiw ortalıǵın jaratıw arqalı biz oqıwshılardı jumıstıń ulıwma kommunikativ kontekstine kolloborativ qalıplestiremiz degen pikirdemiz.

Mámleketti innovaciyalıq rawajlandırıw strategiyası hám mexanizmleri, bárinen burın, usı mámlekette jaratılǵan intellektuallıq hám ilimiy-texnikalıq potencialdan qanshelli nátiyjeli paydalanıw menen tıǵız baylanıslı. Bilimlendiriwdi informaciyalastırıw - bilimlendiriw tarawın metodikalıq hám ámeliy jaqtan zamanagóy informaciya-kommunikaciya texnologiyaları hám texnikalıq qurallar menen támiyinlew hám onnan nátiyjeli paydalanıw tiykarında tálim-tárbiya procesiniń ruwxıy-pedagogikalıq maqsetlerin ámelge asırıwǵa baǵdarlangan process bolıp, tómendegilerdi óz ishine aladı:

- ilimiy-pedagogikalıq informaciylar, informaciyalıq-metodikalıq materiallar hám de kommunikaciya tarmaqlarınıń avtomatlastırılǵan maǵlıwmatlar bankinen paydalanıw tiykarında bilimlendiriw sistemasın basqarıw mexanizmin jetilistiriw;
- zamanagóy málimleme jamiyeti sharayatında bilim alıwshı shaxstıń rawajlanıw maqsetlerine sáykes keletuǵın tálim-tárbiya sisteması metodologiyası, shólkemlestiriw formaları hám de tálim mazmunı strategiyasın jetilistiriw;
- bilim alıwshınıń óz betinshe bilim alıw hám informaciyalıq-oqıw, izertlew-izertlew jumısların ámelge asırıw, óz iskerligindegi túrli tarawlarda informaciylardı óz betinshe qayta islew qábiiletlerin qalıplestiriw tiykarında intellektual potencialnı rawajlandırıwǵa qaratılǵan metodikalıq sisteması jaratıw;
- bilim alıwshınıń bilimin qadaǵalaw hám bahalawdıń kompyuter-test sistemasın jaratıw hám onnan paydalanıw.

Bilimlendiriwdi informaciyalastırıw bilim beriwshi hám alıwshı iskerligin intellektuallastırıw procesi sıpatında tek ǵana zamanagóy informaciya-kommunikaciya texnologiyaları tiykarında rawajlanadı. Innovaciyalıq texnologiyalar pedagogikalıq process hám de oqıtıwshı hám student iskerligine jańalıq, ózgerisler kirgiziw bolıp, onı ámelge asırıwda tiykarınan interaktiv metodlardan tolıq paydalanıladı. Interaktiv metodlar - bul jámaát bolıp pikirlewden ibarat dep júritiledi, yaǵnıy pedagogikalıq tásir etiw usılları bolıp, bilim beriw mazmunınıń quramlıq bólegi esaplanadı. Bul metodlardıń ózine tánligi sonnan ibarat, olar tek pedagog hám studentlerdiń birgeliktegi belsendiligi arqalı ámelge asırıladı. Bunday pedagogikalıq birge islesiw procesi ózine tán ózgesheliklerge iye bolıp, olarga tómendegiler kiredi:

- studenttiń sabaq dawamında biypárwa bolmawǵa, erkin pikirlew, dóretiwshilik hám izleniwge májbúr etiw;

- oqıwshılardıń oqıw procesinde bilimge bolǵan qızıǵıwshılıqlarınıń turaqlı ráwishte bolıwın támiyinlew;

- studenttiń bilimge bolǵan qızıǵıwshılıǵın óz betinshe túrde hár bir máselege dóretiwshilik penen qatnas jasaǵan halda kúsheytiwi;

- pedagog hám studenttiń barlıq birge islesiwdegi iskerligin shólkemlestiriw.

Pedagogikalıq texnologiyalar - pedagogikalıq texnologiyalar máseleleriniń mashqalaların úyrenip atırǵan oqıtıwshılar, ilimiy izertlewshiler, ámeliyachılardıń pikirinshe, pedagogikalıq texnologiya - bul tek informaciya texnologiyası menen baylanıslı, hám de oqıtıw procesinde qollanılıwı zárúr bolǵan TSA - OTQ (tálim nátiyjeliliginiń asırıw), (oqıtıwshınıń texnologiyalıq quralları), kompyuter, aralıqtan oqıtıw, yamasa túrli texnikalardan paydalanıw dep belgilenedi.

Pedagogikalıq texnologiyanıń eń tiykarǵı tiykarı - bul oqıtıwshı hám oqıwshınıń belgilengen maqsetten kepilliklengen nátiyjege birgelikte erisiwi ushın tańlangan texnologiyalarına baylanıslı dep esaplaymız, yaǵnıy oqıtıw procesinde, maqset boyınsha kepilliklengen nátiyjege erisiwde qollanılatuǵın hár bir bilimlendiriw texnologiyası oqıtıwshı hám oqıwshı arasında birge islesiw iskerligin shólkemlestire alsa, hár ekewi unamlı nátiyjege erise alsa, oqıw procesinde oqıwshılar erkin pikirley alsa, dóretiwshilik isley alsa, izlense, talqılay alsa, ózleri juwmaq shıǵara alsa, ózlerine, toparǵa, toparǵa hám olarǵa baha bere alsa, oqıtıwshı bolsa olardıń bunday iskerlikleri ushın imkaniyat hám sharayat jarata alsa, áne sol oqıtıw processiniń tiykarı esaplanadı. Bunnan tisqari, oqıtıw procesin aldınnan jobalastırıw zárúr, bul processte oqıtıwshı oqıw pániniń ózine tán tárepini, orın hám sharayatın, studenttiń imkaniyatı hám mıtájligin jáne birgeliktegi iskerligin shólkemlestire alıwın esapqa alıw kerek, sonda ǵana, kerekli kepillengen nátiyjege erisiw múmkin. Qısqasha aytqanda, studentti bilimlendiriwdiń orayına alıp shıǵıw kerek.

Bunnan tisqari, oqıtıw procesin aldınnan jobalastırıw zárúr, bul processte oqıtıwshı oqıw pániniń ózine tán tárepini, orın hám sharayatın, studenttiń imkaniyatı hám mıtájligin jáne birgeliktegi iskerligin shólkemlestire alıwın esapqa alıw kerek, sonda ǵana, kerekli kepillengen nátiyjege erisiw múmkin. Qısqasha aytqanda, studentti bilimlendiriwdiń orayına alıp shıǵıw kerek.

Informaciya texnologiyaları studentlerge informaciyanıń dástúriy emes dereklerine kirip barıw imkaniyatların ashıp beredi, óz betinshe islewdiń nátiyjeliliginiń asıradı, dóretiw, jaratıw hám túrli kásiplik kónlikpelerdi bekkemlew ushın imkaniyatlar beredi, oqıtıwdıń jańa forma hám usılların ámelge asırıw imkaniyatın beredi.

Málimleme texnologiyaları ámeliy hám laboratoriyalıq jumislardıń nátiyjeliligini arttırıw, studentlerdiń bilimin tekseriw, ózlestiriwdi kóteriwdi, sózlik zapasın arttırıw imkaniyatın beredi.

Studentlerdi tayarlaw sapasın turaqlı rawishte arttırıp barıw; oqıtıwdıń jedel usılların qollanıw; óz betinshe islewleri ushın metodika hám avtomatlastırılğan qurallar jaratıw; sabaq materialı mazmunı forması hám usıllarınıń turaqlı jańalanıp barılıwın támiyinlew; sabaq basqıshlarında bul processtıń informaciya menen támiyinleniwiniń túrli formaların jaratıw hám rawajlandırıw; studentlerdiń avtomatlastırılğan test sınaqlarınan ótiwlerin shólkemlestiriw jumısları ámelge asırıladı. Studentlerge informaciya jetkeriwdiń eń nátiyjeli usıl hám quralları esaplangan virtual bayanat, tájiriybe stendlerin jaratıw hám de olardan sabaq sabaqlarında paydalanıwdı támiyinlew zárúr.

Bul studentlerge bilimlerdi iyelew hám hár qıylı máselelerdi sheshiwge imkaniyat beredi, olardıń juwabın qabıl etedi, analizleydi hám de bahalaydı. Pedagog sabaq temasın ózlestiriwge baylanıslı kórsetpeler jaratadı hám zárúr jaǵdaylarda studentlerge jeke tártipte járdem kórsetip, metodist-qánige menen birgelikte temanı kompyuter járdeminde ózlestiriw baǵdarlamasın dúzedi.

REFERENCES

1. Turemuratova, Aziza, Rita Kurbanova, and Barno Saidboyeva. "EDUCATIONAL TRADITIONS IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE IN FOLK PEDAGOGY." *Modern Science and Research* 2.10 (2023): 318-322.
2. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "Program Technology for Choosing an Effective Educational Methodology Based on Modern Pedagogical Research in The Educational System." *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS* 6.02 (2025): 30-33.
3. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "USE OF PEDAGOGICAL METHODS BASED ON THE MODERN EDUCATIONAL PROGRAM TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION." *European International Journal of Pedagogics* 4.06 (2024): 26-33.
4. Kurbanova, R. J., and B. E. Saidboeva. "MAKTAB VA OILADA ESTETIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING AKSIOLOGIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISH." *Inter education & global study* 9 (2024): 114-121.
5. Jarasovna, Kurbanova Rita. "The Role of National Values in Shaping the Aesthetic Worldview of Schoolchildren." *International Journal of Pedagogics* 5.03 (2025): 55-58.
6. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "EFFECTIVE EDUCATIONAL INDICATORS OF MULTI-VECTOR APPROACHES IN FORMING COLLABORATIVE SKILLS OF STUDENTS BASED ON PEDAGOGICAL METHODS OF INNOVATIVE EDUCATION." *International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 153-157.

7. Begibaevna, Turemuratova Aziza, Kujamuratova Gulnaz Jumabayevna, and Iskendarova Shayra Sabirovna. "PEDAGOGICAL MECHANISMS OF DEVELOPING COLLABORATIVE SKILLS OF STUDENTS BASED ON A MULTI-VECTOR APPROACH." *International Journal of Pedagogics* 4.09 (2024): 55-62.
8. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "APPLYING METHODS THAT IMPROVE STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL APPROACHES." *European International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 178-182.
9. Begibaevna, Turemuratova Aziza, and Asamatdinova Bazargul Bakhadirovna. "PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON A MULTI-VECTOR APPROACH." *European International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 183-187.
10. Begibaevna, Turemuratova Aziza, and Ayimbaeva Aynura Rustamovna. "PEDAGOGICAL ANALYSIS AND ESSENCE OF MULTI-VECTOR APPROACHES IN IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON THE EDUCATIONAL PROGRAM." *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS* 5.11 (2024): 88-92.
11. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "THE ROLE OF PEDAGOGICAL METHODS BASED ON MULTI-VECTOR APPROACHES IN MODERN EDUCATION IN IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS." *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS* 5.11 (2024): 98-102.
12. Turemuratova, Aziza, and Sirgagul Orinbaeva. "MULTI-VECTOR RESEARCH ON IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS IN HIGHER EDUCATION BASED ON PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL APPROACHES." *Современные подходы и новые исследования в современной науке* 3.15 (2024): 140-143.